

Tabet af Kare Holm blev begrædt af jægere og fiskere

»Det er ikke hver mands kunst at styre et skib frelst gennem dette farvand. Den første miles vej, indtil det lille Voer færgested, er fjorden vel både bred og forholdsvis let tilgængelig. Men herfra taber den hurtig havets karakter: lugten aftang og saltvand viger for fade mosevandsdampe og duften af sødt hø. Hist og her nærmer bakkerne sig, og engene vokser ud imod strømløbet, der lidt efter lidt snævres ind til en ganske smal rende – ofte ikke bredere, end at skibet netop kan presse sig igennem med nogle få alen vand på begge sider.«

Sådan beskrev forfatteren Henrik Pontoppidan i 1887 den første etape af sejlturen med damper ud gennem Randers Fjord mod København. Fra havnen i Randers og op til Voer Færgested gik det nogenlunde glat, men så begyndte besværlighederne:

»Beständig langsommere og forsigtigere må dette [skibet, red.] arbejde sig frem mellem faskinedæmninger og beskyttelsesværker, beskrivende en uafbrudt bugtet, undertiden ganske brat svingende linje, der fra ethvert

punkt synes at ende fuldstændig blindt midt i engen. Hele sejladsen er et interessant og spændende skuespil for den, der på en sådan smuk sommermorgen sidder på skibets dæk og betragter denne pludselige, vekselvise synken og stigen af vandet i de snævre kanaler, eftersom skibet når frem, den fuldstændige udsugning af enggrøfterne, idet det passerer, og den derpå følgende hastige fyldning, når den skummende kølvandsbølge kaster sig ind over engen, anrettende ødelæggelse mellem sivene og forskrækkelse blandt det nysgerrige kvæg, der alle vegne

Kare Holm

Inddæmningen af Kare Holm i Randers fjord skete i forbindelse med inddigning og kunstig afvanding af Holbæk, Kare og Voer Enge ud for landsbyerne Kare og Voer.

Omfattende arbejdsløshedsprojekt for 462 hektar enge og fjord, som bl.a. opslugte den fugle- og naturrige ø Kare Holm på 35 hektar.

Gennemført af Hedeselskabet i årene 1955-57 med betydelig statsstøtte, trods stærke protester fra jagtforeninger og erhvervsfiskere ved fjorden.

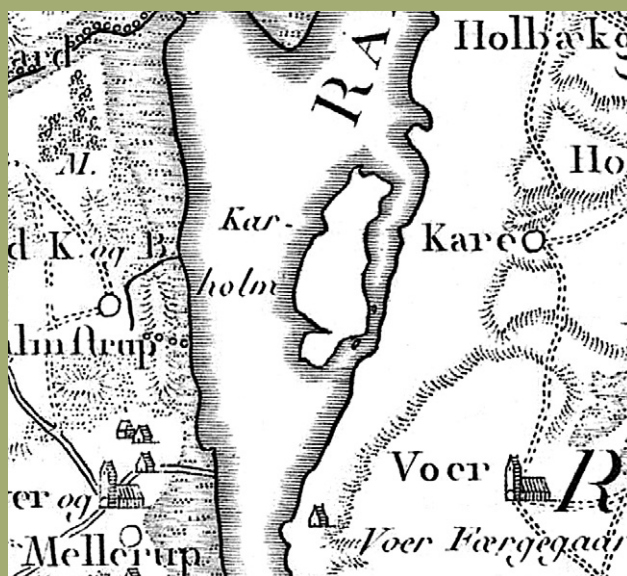
Randers fjord udgør en del af EU-habitatdirektivområde nr. 14, og fjorden er også udset til at få status som naturpark.

Området bruges i betydeligt omfang til rekreative udfoldelser, bl.a. af Fjordcentret ved Voer Færgested.

Kortene er fra 1787, 1878 og 1989.

Norddjurs kommune.

Koordinater: 6265961, 575866.

De frodige enge langs Randers fjord gav masser af græs, takket være de årlige oversvømmelser, der gødskede engene. Egnen langs fjorden var da også kendt for sit store og sunde kvæghold, men allerede ved indgangen til det 20. århundrede blev der varslet store forandringer. I 1916 skrev botanikeren C.H. Ostenfeld disse sagtmødige ord i storværket om Randers fjords naturhistorie: »Planer om fremtidig regulering af engene, hvorved de ved diger skal beskyttes mod de periodiske oversvømmelser og vel sagtens delvis overgå til agerland, har været oppe i allernyeste tid. Deres realisation vil være lige beklagelig for naturforskeren og naturelskeren, men økonomisk set vil den vel nok være en vinding. Denne bog vil da blive et mindesskrift, hvortil naturelskeren vil ty, når han vil vide, hvordan Randers Fjord så ud, inden kulturen hårdhændet ødelagde dens dyre- og planteliv.« Billedet er fra 1916. Foto: Randers fjords naturhistorie, 1918.

fra driver ned imod bredden for at hilse på det dampende søuhyre.«

Gennem flere århundreder havde man kæmpet for at sikre besejlingen af den lavvandede fjord, men da det store projekt for landvinding ved Kare Holm skulle sættes i gang efter Anden Verdenskrig, var der ingen, der bekymrede sig om at sikre den frie søtransport. Officielt var formålet heller ikke at tilgodese de lokale landmænd, selvom det endte med at blive resultatet. Det var helt andre hensyn, der afgjorde sagen.

Dobbeltrøller fra første færd

Argumentet for statsstøtten til millionprojektet var behovet for et beskæftigelsesprojekt til de mange arbejdsløse i Randers.

Alligevel ville de største fordele tilfalde de lokale landmænd. Ikke mindst de otte, der underskrev den første henvendelse af 23. november 1950 til Statens Landvindingsudvalg, hvori de ansøgte om økonomisk tilskud til at lade udarbejde en plan for kunstig afvanding af engene i Holbæk, Kare og Voer.

Øverst på listen med underskrifter stod proprietær Anders Baatrup

Pedersen, »Frøholm«. Han var både ildsjælen og kontaktpersonen til det stort tænkte projekt, og senere blev han også formand for lodsejerudvalget. De øvrige underskrivere var Jens H. Nielsen, Ole Larsen, M. Sørensen, J.A. Neimann, Morten Revsbech, Einer Mårup og Aksel Rasmussen.

Man ønskede en plan for afvanding af 700 hektar enge ud mod Randers Fjord, herunder inddæmning af øen Kare Holm. Begrundelsen lød, at »engarealerne (er) stærkt vandlidende og udsat for hyppige og langvarige oversvømmelser fra Randers Fjord og udbyttet derfor kun ringe«. Man skønnede, at det ville ko-

Floraen i Randers fjord og på Kare Holm har været umådelig rig og varieret, men de hyppige opmudringer, uddybninger og inddigninger samt spildevandsforureningen har taget glansen af de fleste af fjordens plantesamfund. Billedet er fra den frodige Kare Holm i 1916. Foto: Randers fjords naturhistorie, 1918.

ste 10.000 kr. at få udarbejdet en sådan plan af Hedeselskabet.

Interessant nok var henvendelsen stilet til Statens Landvindingsudvalg i Landbrugsministeriet, som havde til huse i København, men den blev sendt til Hedeselskabets hovedkvarter i Viborg. Kuverten var adresseret til selskabets direktør, men i hans egenskab af formand for det jyske underudvalg af Statens Landvindingsudvalg.

Til trods for at Hedeselskabet stod bag ansøgningen og var tiltænkt rollen som projekterende, talte ingen om habilitetsproblemer trods denne åbenlyse sammenblanding af kasketter. Hedeselskabets direktør Niels Basse videresendte ansøgningen til København, men med sin egen underskrift på det jyske underudvalgs anbefaling.

Henvendelsen fik lov at ligge et års tid i landbrugsministeriet. Først da arbejdsløshedstallene begyndte at stige mod slutningen af 1951, bevilgede man halvdelen af det ansøgte beløb, så en forundersøgelse og projektering kunne gå i gang. Den beslutning vakte tilfredshed hos lodsejerne, men skabte uro blandt erhvervsfiskere og jægere på egnen.

Holbæk-bønderne siger nej

Næste afgørende skridt blev taget 2. maj 1953.

Lodsejerne havde dannet et landvindingsudvalg med proprietær Baatrup Pedersen som formand, og de ansøgte nu om statsstøtte til at gennemføre »et af Hedeselskabet udarbejdet forslag til inddigning og kunstig afvanding af de lave fjordarealer ved Randers Fjord ud for Holbæk, Kare og Voer byer (...). Planen omfatter også den såkaldte Kare Holm og vandarealerne mellem denne og strandengene, herunder den såkaldte 'Søen' syd for Kare Holm mellem sejlløbet og Voer Enge«.

Det var ingen lille sag, der blev søgt om støtte til, og projektet var blevet dyrere end beregnet, fordi ikke alle ville være med.

Proprietær Anders Baatrup Pedersen havde gået fra gård til gård for at samle egnens landmænd, men måtte se i øjnene, at lodsejerne i Holbæk-egnene nord for Kare Holm sagde nej.

Hosten af tækkerør i Randers Fjord var en givtig forretning helt op til vore dage, hvor import af billige tagrør fra udlandet har ødelagt den danske produktion. For opretholdelsen af det naturhistorisk rige kulturlandskab omkring fjorden er rørhosten uundværlig som effektiv naturpleje. Billederne er fra 1916 og viser stakke af høstede rør på Kare Holm. Fotos: Randers fjords naturhistorie, 1918.

Ganske vist var Elisabeth Juncker, der ejede hovedgården Holbækgård, positivt indstillet. Kare Holm tilhørte Holbækgård og Stenalt Gods, som derfor havde en naturlig interesse i projektet, men hverken hendes eller broderen Flemming Junckers indflydelse rakte til at overtale de modvillige.

Flemming Juncker var en velkendt skikkelse i landbokredse som gods-ejer på Overgård ved Mariager fjord.

Holbæk-bønderne repræsenterede ca. 250 hektar, eller godt en tredjedel af det oprindelige projekt, men de kunne ikke overtales til at være med. Meningen havde ellers været at føre diget op til Holbækgårds eksisterende dige, men i Holbæk var de så konservative, sagde man, at de ikke kunne se deres fordel ved noget nyt. Mange fortrød angiveligt senere.

Det oprindelige areal måtte derfor beskæres fra 700 til 462 hektar. Dyr ville det dog stadig blive. Det samlede projektoverslag var udregnet til 690.000 kr. (10,2 mio. kr. i 2010-værdi), men den pris holdt ikke længe. Inden det første spadestik overhovedet kunne tages, var beløbet allerede forhøjet to gange.

Jægere kræver reservat

Havde projektets fødsel været noget langstrakt, kom der til gengæld straks gang i protesterne, da rygterne om lodsejernes og Hedeselskabets store planer begyndte at cirkulere.

Allerede 24. januar 1953 – tre måneder før ansøgningen overhovedet var afleveret – offentliggjorde formanden for Randers Landsjagtforening en skarp protest mod projektet. Interessant er det, at protesten hverken var stilet til det lokale lodsejerudvalg, landbrugsministeriet eller Statens Landvindingsudvalg. Jægerne havde deres egen mening om, hvem der var ophav til projektet. De sendte protesten direkte til Hedeselskabet i Viborg.

I brevet stod der bl.a.:

»Da det ser ud til at Kar Holme Søen, skal til at tørlægges, ønsker vi indenfor Randers Landsjagtforening at protestere, mod inddæmningen. Randers Landsjagtforening, har af Randers Havnevesen, i en lang årrække, lejet den østre Kanal-dæmning som tilhører havnen. For at lodsejerne kan komme over på holmen, må de nødvendigvis benytte dæmningen, som vi har lejet, og da disse så henvendte sig til os om færdselsret – forlangte vi til gengæld jagtret-

Proprietær Anders Bastrup Pedersen (1901-1983) købte »Frøholm« i 1945, og datteren og svigersønnen overtog gården i 1969. Bastrup Pedersen var medlem af landboforeningens bestyrelse i 12 år fra 1947 til 1959, og han var formand for lodsejerudvalget, der gennemførte inddæmningen og kultivering af Kare Holm. Desuden sad han i bestyrelsen for elektricitetsværket og var medlem af repræsentantskabet for Djurslands Bank. I 1968 modtog han og hustruen Elna De Jydske Landboforeningers sølvmedalje for mønsterbrug og landboflid. Foto: privateje.

ten på holmen, som vi så fik – og siden har været udlagt som fuglereservat.

Kar Holme, i sin nuværende skikkelse har stor betydning både for jægere og fiskere, da der udrukes en mængde fugle af alle arter, ligesom der i søen kastes og opdrættes en mængde yngel og småfisk, en hel del jægere – lodsejere – og fiskere – derudefra, har da derfor henvendt sig til os angående protesten.

Randers Landsjagtforening som tæller 300 medlemmer, ønsker derfor overfor Hedeselskabet at tillægge, at vi fortsat ønsker Kar Holme med søen i sin nuværende skikkelse bibeholdt som fuglereservat, andejagten på Randers fjord vil ellers kun blive en saga.

Med særdeles agtelse

A. Chr. Madsen, Toldervej 7, Vorup – Randers
formand for Randers Landsjagtforening«.

Den protest fik A. Chr. Madsen og hans jagtkammerater ikke meget ud af.

De tre lokale fiskeriforeninger, der protesterede en måned senere, blev der heller ikke taget hensyn til. Også Dansk Fiskeriforening stillede sig skeptisk an i en skrivelse i marts 1953, hvor man forlangte fiskebestandene undersøgt. Det krav fik man til gengæld opfyldt, men uden at det fik nogen betydning. Endelig følte Randers byråds havneudvalg sig kaldet til at fremsende en skrivelse 23. april 1953, hvori man redegjorde for de ejendomsretslige forhold omkring fjordarealerne.

Men jægere og fiskere stod alene.

Danmarks Naturfredningsforening reagerede aldrig i sagen, og Naturfredningsrådet mente ikke, man burde protestere. Fiskeriministeriet accepterede også projektet, da skaden ville blive begrænset for det lokale fiskeri. Ministeriets biolog udtalte, at det kunne ses som »fiskeriets bidrag til landvinding på grund af tabet af jord til veje, flyvepladser, etc.«

Ny afstemning afvises

Hverken lodsejere eller Hedeselskabet rystede på hånden, da man 2. maj 1953 ansøgte om statsstøtte til at gennemføre projektet. Heller ingen vak-

len var at spore to måneder senere, da Hedeselskabet måtte konstatere, at projektet nok ville komme til at koste 715.000 kr., et beløb der var forhøjet til 800.000 kr. (11,8 mio. kr. i 2010-værdi), da Statens Landvindingsudvalg modtog den formelle indstilling af projektet i oktober 1953. Af dette beløb forventede man 60 pct. i statsstøtte.

Arealet var droslet ned fra 700 hektar til 462 hektar, mens prisoverslaget var vokset fra 690.000 kr. til 800.000 kr. Der var tale om en udgiftsforøgelse på 16 pct., før arbejdet overhovedet var sat i gang. Alligevel blev der sagt ja fra statens side, men først i juni 1955 blev der givet grønt lys for at gå i gang.

Ved afstemningen blandt lodsejerne i januar 1953 havde der været en klar majoritet for at gennemføre projektet. Af de 50 stemmeberettigede sagde 32 ja, hvilket var et pænt flertal på 64 pct. Målt i hektar var det endnu større med ja fra ejerne af 74 pct. af det bidragspligtige areal. De regulære nejsigere udgjorde 11 lodsejere, der tilsammen ejede 15 pct. af de enge, der ville blive berørt. De resterende 7 lodsejere stemte ikke eller var udeblevet. Deres lodder udgjorde 11 pct. af projektarealet.

Der var to problemer ved denne af-

En af de sidste gange børnene fra Kare havde mulighed for at gå på uforstyrret opdagelse i naturenovre på Kare Holme, hjembragte de denne nødstedte gravand. Med alle midler forsøgte de at få den store ælling til at indtage føde, men efter nogle døgn afgik den ved døden. Billedet er fra 1954. Foto: Poul Maarbjerg.

Opførelsen af det store pumpehus i 1956 var en central begivenhed i landvindingsprojektet, fordi de synlige resultater først begyndte at vise sig, da de kraftige pumper startede. En god del af lodsejerne stimlede sammen, da de strømmen blev slået til, og vandet begyndte at fosse ud af inddæmningen. Blot ni dage tog det at tørlægge den inddæmmede sø mellem Kare Holm og kysten. Fotos: Udlånt af Fjordcentret.

stemning. For det første var den mere end to år gammel, da der blev givet starttilladelse i sommeren 1955. For det andet – og nok så vigtigt – var det godkendte projekt meget anderledes og betydeligt dyrere, end det man havde stemt om i sin tid.

Modstanderne vejrede morgenluft og forlangte en ny afstemning, men det fik de ikke. Lodsejerudvalget og Hedeselskabets direktør fandt ikke, at der var grund til at genoptage den gamle diskussion endsige foretage en ny afstemning, og sådan blev det.

Arbejdsløse skaffede millionstøtte til landbruget

De positive landmænd markedsførte deres projekt som et landvindingsprojekt, der skulle kompensere for det årlige tab af landbrugsjord til uproduktive formål som veje, boliger og lignende. Proprietær Anders Baatrup Pedersen forklarede dette som en nødvendighed i et interview med landbrugsavisen »Landet«, da de første afgrøder blev høstet på Kare Holm i 1957:

»Vi landmænd er ikke blinde for, at store

landskabelige skønhedsværdier kan gå tabt ved landvindingsarbejder, og vi skal være de første til at beklage det; vi har jo mere end de fleste vort arbejde i den fri natur og kan ikke undgå at lægge mærke til, når en idyl forsvinder. På den anden side: når store landbrugsarealer hvert år beslaglægges til veje og andre uproduktive formål, så er det absolut nødvendigt, at der skaffes andre dyrkbare områder«.

Også Hedeselskabet og dets direktør Niels Basse agiterede utrætteligt for at øge landbrugsarealet, men der var ikke længere samme udelte opbak-

betød den store investering, at 18 jordarbejdere ville kunne finde beskæftigelse i et år ved Kare Holm-projektet.

I nutidsværdi ville disse ufaglærte jordarbejdere oppebære en gennemsnitlig årsløn på 113.333 kr., men for at kunne skabe denne beskedne indkomst, skulle der investeres et beløb, der ville være mere end fem gange så stort, da den beregnede arbejds løn kun udgjorde 19 pct. af den samlede investering. Resten gik til projektering, arbejdsledelse og materialer.

Landvindingsloven var i sin formålsparagraf en beskæftigelseslov og ikke en landbrugsstøttelov, men gennem hele lovens 30-årige virkeperiode fra 1940 til 1970 kæmpede man med det problem, at kun en ringe andel af statsstøtten blev udbetalt som lønninger. Det var nærmere undtagelsen end reglen, at lønandelen i de mange landvindingsprojekter kom op over 25 pct.

Tonsvis af ål

I marts 1955 blev projektet endeligt godkendt i landbrugsministeriet og optaget på beredskabslisten med en overslagssum på 800.000 kr. Tre måneder senere blev den første rate på 200.000 kr. frigivet. Der var beregnet to år til gennemførelsen af projektet, og det kom til at passe.

Fjordarmen mellem Kare Holm og kysten blev sammen med jægerens engsø inddæmmet, og da entreprenøren i det tidligere forår 1957 pumpede vandet ud, opstod der et sandt fiskeeventyr. Folk strømmede til for at opsamle de store mængder ål, der ikke kunne slippe væk fra inddæmningen. I lange søstøvler vadede 50-60 erhvervs- og lystfiskere rundt, mens de spiddede den ene ål efter den anden på lange ålejern. Ni døgn tog det at pumpe inddæmningen tør, og så havde to tons ål mistet livet.

I foråret 1957 kunne ploven for første gang nogensinde sættes i Kare Holm, og det var en prominent og senere meget kendt landvindingsmand, der stod for den første kultivering. Godsejer Flemming Juncker fra Overgård oppe ved Mariager Fjord havde forpagtet Kare Holm i den første dyrk-

Den organiske forbindelse mellem fjord og eng blev skåret effektivt over i 1957, da Kare Holm blev inddæmmet. Siden da har det været slut med oversvømmelser af engene ved Kare og Voer, uanset vandstanden i fjorden. Problemerne ved højvande i fjorden er imidlertid flyttet andre steder hen.

der ofte førtes helt ud i det absurde. Uanset hvor urentabel indsatsen end måtte vise sig at være, skulle der ydes, før man kunne nyde.

Af bevillingsskrivelsen i Kare Holm-sagen fremgår det, at landbrugsministeriet forventede, at projektet ville udløse 5000 arbejdsdage. Arbejds lønnen ville udgøre 150.000 kr. (2,04 mio. kr. i 2010-værdi) af den samlede udgift på 800.000 kr. (11,8 mio. kr. i 2010-værdi). Omsat til beskæftigelse

ning til landvindings sagen som under besættelsen. I sidste ende var det helt andre hensyn, der afgjorde Kare Holm-sagen. Det var hensynet til de arbejdsløse.

Selvom det ville have været langt billigere at udbetale de ledige en beskeden understøttelse og derefter lade dem gå i fred, så var tidens moralopfattelse ikke til den slags frådseri. Dengang var der virkelig tale om en »noget-for-noget«-indstilling,

ningssæson af sin svoger, godsejer Rattel på Holbækgård. Her såede Juncker oliehør på 55 hektar, mens flokke af kvier blev sat på græs på de øvrige arealer. I alt 140 hektar havde den flamboyante godsejer sat sig på i det første år.

Da regnskabet kunne gøres op i 1961, var inddæmningsprojektet blevet en smule dyrere end beregnet.

Undervejs havde det været nødvendigt med en ekstrabevilling på 85.000 kr., og den endelig regning lød på 883.616 kr. (10,2 mio. kr. i 2010-værdi). Heraf skulle staten udrede de 60 pct., mens lodsejerne skulle betale 40 pct.

Men så var der spørgsmålet om ejendomsretten til de tørlagte arealer mellem Kare Holm og kysten. Hvem skulle have den umatrikulerede jord, og hvad skulle nyindvunden frugtbar fjordbund mon koste? De spørgsmål havde man ikke fundet svar på undervejs.

Siden 1863 havde det ved kongelig deklaration været bestemt, at alt nyt land i Randers fjord, der ikke var matrikuleret, skulle tilhøre Randers havnevesen. Kare Holm hørte ganske vist under de to store gårde på egnen, Holbækgård og Stenalt, men fjordarmen mellem holmen og engene havde aldrig været matrikuleret og tilhørte derfor staten.

Afgørelsen blev, at ejendomsretten til de nye arealer kunne foræres til lodsejerne uden nogen form for betaling. De fik simpelthen den nye jord gratis. Også udgifterne til berigtigelse i matrikel og tingbog slap de for selv at betale. Udgifterne blev betalt af

Det statelige Kare Holme pumpehus ligner mere en kirke end en maskinhal, dog med tårnet placeret på østsiden. Pompøse arkitektur var normalt ikke Hedeselskabets foretrukne byggestil. Pumpehuset ligger på vestsiden af den oprindelige Kare Holm.

Talrige sværme af døgnfluer *Ephemera danica* (billedet) stiger og daler, snart med hvirvlende vingeslag, snart pludselig stående lodret i luften på stift udspændte vinger over fjordens rørskove. Parringen sker i luften, og æggene samler sig i en lille kugle, som efter en stund slippes og falder ned i vandet. De fleste døgnfluer lever kun få timer som voksne, men hvor de forekommer i mængder, møder man ofte den inkarnerede fluefisker. Foto: Henrik Leth.

landvindingssagens samlede budget.

Det fremgår af arkivalierne, at der var nogen modstand i landbrugsministeriet mod denne løsning, som blev foreslået af det jyske underudvalg under Statens Landvindingsudvalg. Kontorchefen i ministeriet mente ikke, at det ville være »ganske rimeligt, at der ydes landvindingstilskud hertil«, som han skrev med fyldepen på notatarket i sagen. Den blev forelagt 16. november 1957 for departementschefen, men uden resultat.

Fire dage senere afgjorde departementschefen dog sagen med en håndskreven påtegning – »kan passere«.

Kæmmet og maskinklippet

Kare Holm havde indtil inddæmningen henligget i naturtilstand i flere generationer og udgjorde et ejendommeligt og bemærkelsesværdigt natursted med et uhyre rigt fugleliv, også sommerfugleliv. Den daværende biskop over Århus Stift, Skat Hoffmeyer, var en inkarneret samler og sommerfugleekspert, og han lod sig jævnligt færgе over fjorden til Kare Holm for at gå på sommerfuglejagt.

Alt det var nu slut. Jægerne fik snart ret i deres bange anelser om det rige fugleliv, der ville forsvinde, og sommerfuglene måtte også finde andre steder at flagre omkring. Så begejstringen for den store landvinding var ikke udelte.

Niels »Skipper« Markussen hed den gamle opsynsmand, der gennem 40 år havde haft ansvaret for at ro over til Kare Holm to gange hver eneste dag for at sørge for vand til kreaturerne. I løbet af de mange år kom han til at holde af holmen og lærte at frygte fjorden. Efter afvandingen var det slut med hans arbejde, og selvom han respekterede den indsats, der var gjort, kneb det alligevel med begejstringen. Til den lokale avis udtalte han:

»Selv om det måske er godt, gør det alligevel ondt. Det er godt, at fjordens vand ikke mere kan skylle over holmene og true mennesker og dyr, det er også godt, at der indvindes mere agerjord og dyrkes mere korn; men det gør lidt ondt, at Karholme er blevet kæmmet og bliver maskinklippet en gang om året. Det var skønnere, da man kunne gå på den vide flade og se fjorden smile eller vise tænder...«

Den umiddelbart positive betyd-

Inddæmningen skabte et effektivt produktionslandskab af store regelrette markenheder med snorlige hegn, kanaler og grøfter. På de enorme flader, hvor der engang græssede i tusindvis af køer, dyrkes der nu hvede, hvede, hvede og lidt raps. Selvom landskabet ser dansk og højsommeridyllisk ud med de frodige marker, det strålende solskin og de drivende skyer har landsbyen Kare ikke klaret sig bedre gennem strukturudviklingen end de fleste andre landsbyer i Danmark. Den bondekultur, som gennem de foregående fem århundreder satte sit præg på Kare bys udseende, livsstil og livsrytme, er forlængst uddød.

ning for landsbyen Kare og de involverede bøndergårde på egnen kan næppe diskuteres, men nogen vedvarende virkning havde landvindings-sagen ikke.

Norddjurs kommune fik i 2007 udarbejdet en kulturhistorisk beskrivelse af landsbyen Kare, og den viser, at den generelle strukturudvikling i landbruget har præget egnen mindst lige så meget som andre steder i landet trods for det store projekt.

Fra kommunens beskrivelse af forholdene skal her refereres nogle af hovedkonklusionerne:

Inddæmningen skabte et effektivt produktionslandskab af store regelrette markenheder med snorlige hegn, kanaler, grøfter, men den kunne ikke redde den bondekultur, som gennem de foregående fem århundreder havde sat sit præg på Kare bys udseende, livsstil og livsrytme. I den henseende ligner Kare de fleste andre danske landsbyer.

Skolegang, indkøb og arbejde ligger i dag uden for byen. Selv børnehaven, som

er et initiativ imod strømmen, er dybest set et udtryk for at småbørnsforældrene ikke mere har arbejde i Kare by. Tilbage ligger en struktur og en bygningsmasse som ikke desto mindre fastholder bondekulturens ydre rammer, og som gør, at man på sin vis oplever Kare som en landsby og ikke som et »boligområde«.

Efter inddæmningen for 50 år siden er det aktive landbrug med dyrehold forsvundet fra landsbyen. Kultivering af de tidligere græsningsenge til agerjord med kornavl har fået tidligere tiders store kvæghold til at forsvinde. Sideløbende er det samme sket med skolen og byens købmandsbutik, som blev offer for centralisering og butiksdød på landet.

Tilbage står en landsby som i det ydre ligner en bondeby med mange – men tomme – landbrugsbygninger. I virkeligheden er det en landsby, som ikke længere har nogen erhverv af betydning og slet ikke nogen, der er knyttet til landbruget. Det er stort set op til børnene i børnehaven og byens pensionister at holde liv i byen i dagtimerne.

KILDER

Forfatterens besøg på lokaliteten, 25. maj 2006.

Hansen, Kjeld: Det tabte land. Gads Forlag 2008.

Jensen, Poul Henning: KARE – Landskab, historie og bebyggelse. Udarbejdet af Kulturhistorie & Landskab for Norddjurs Kommune, august 2007.

Korrespondance med Gerda Revsbech, 7. oktober 2011. I forfatterens arkiv.

Krogh, Peter: 800 tdr. agerjord indvindes i Randers Fjord. Udateret. Landet 1957.

Krogh, Peter: Fra et besøg på den ejendommelige »Karholme« i Randers fjord. Udateret. Landet, maj-juni 1960.

Randers fjords naturhistorie, ved A.C. Johansen; under medvirkning af Hj. Ditlevsen, F. Heerfordt, J.P. Jacobsen, A. Jessen, Knud Jessen, M. Klinge, P. Kramp, J. Chr. Løfting, C.H. Ostenfeld, K. Stephensen og Hj. Ussing. Med 236 figurer i teksten og 5 tavler. Udgivelsen bekostet af Carlsbergfondet. 1916.

Statens Landvindingsudvalg, j.nr. 1312. Rigsarkivet.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet på Kare Holm, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 82 fuglearter, som er registreret fra **Kare Holm**, pr. 24. marts 2011. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Lille Lappedykker	(6/14)	Blå Kærhøg	(2/2)	Rødben	(8/29)	Stenpikker	(3/10)
Skarv	(7/263)	Musvåge	(16/28)	Hvidklire	(10/63)	Sjagger	(1/40)
Fiskehejre	(12/49)	Fjeldvåge	(2/2)	Svaleklire	(1/1)	Misteldrossel	(1/1)
Knopsvane	(20/748)	Fiskeørn	(10/20)	Mudderklire	(7/23)	Rørsanger	(2/20)
Pibesvane	(1/3)	Tårnfalk	(12/12)	Hættemåge	(2/170)	Tornsanger	(1/2)
Sangsvane	(20/3065)	Agerhøne	(2/7)	Stormmåge	(1/40)	Munk	(1/1)
Grågås	(7/75)	Vandrikse	(1/1)	Sølvmåge	(2/35)	Gransanger	(3/3)
Canadagås	(12/284)	Grønbenet Rørhøne	(1/1)	Svartbag	(3/8)	Blåmejse	(1/20)
Bramgås	(1/1)	Blishøne	(4/18)	Fjordterne	(3/7)	Rødrygget Tornskade	(2/2)
Knortegås	(8/728)	Trane	(1/2)	Dværgterne	(1/5)	Allike	(2/58)
Gravand	(12/186)	Strandskade	(7/19)	Ringdue	(2/83)	Gråkrage	(5/282)
Pibeand	(7/137)	Klyde	(1/2)	Mursejler	(1/2)	Ravn	(1/1)
Krikand	(9/751)	Stor Præstekrave	(1/1)	Isfugl	(6/6)	Stær	(4/730)
Gråand	(8/69)	Hjejle	(10/5240)	Sanglærke	(5/171)	Bjergirisk	(3/43)
Troldand	(1/3)	Vibe	(19/2143)	Landsvale	(1/20)	Stor Gråsiken	(1/45)
Sortand	(1/3)	Almindelig Ryle	(4/270)	Bysvale	(1/10)	Snespurv	(1/14)
Fløjlsand	(1/2)	Brushane	(5/32)	Skovpiber	(1/1)	Gulspurv	(1/2)
Hvinand	(13/539)	Dobbeltbekkasin	(1/2)	Engpiber	(3/10)	Rørspurv	(3/15)
Stor Skallesluger	(5/412)	Lille Kobbersnepe	(1/1)	Gul Vipstjert	(4/6)	Bomlærke	(1/30)
Sort Glente	(1/1)	Småspove	(1/4)	Hvid Vipstjert	(1/45)		
Rørhøg	(8/9)	Storspove	(2/3)	Bynkefugl	(5/9)		

Plantelivet ved Kare Holm

TBU 13a/6: Kare Holm

1. Kare Holm. Den inddæmmede Kare Holm rummer opdyrkede marker. Uden for dæmningen mod Randers Fjord ligger mod nordvest ca. 6 hektar strandrørsump domineret af Tagrør tillige

med Strand-Kogleaks, Kvan og Strand-Malurt. Syd for Voer Færgested ligger langs Randers Fjord ca. 3,5 hektar smal, græsset strandeng og ca. 2 hektar smal strandrørsump. Her dominerer Tagrør strandrørsumpene tillige med mod syd Strand-Kogleaks

og Blågrøn Kogleaks. På strandengene optræder Rød Svingel, Kryb-Hvene, Engelskgræs, Gåse-Potentil, Dansk/Læge-Kokleare, Sandkryb, Spyd-Mælde, Strand-Asters, Strand-Trehage, Strand-Vejbred, Tigger-Ranunkel, Vingefrøet Hindeknæ, Kødet

Hindeknæ, Knæbøjet Rævehale, Alm. Kvik, Strand-Annelgræs og Harril.

Lokalitetskode, 1. Kare Holm: + K III r-s

Kilder: se Wind 1990.